

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2024

Tyresåns vattenvårdsförbund

Version 2025-03-31

Förord

I dagens oroliga omvärld är samarbete något av det viktigaste vi har, i det lilla och det stora. Därför är det glädjande att Tyresåns vattenvårdsförbund sedan mer än trettio år tillbaka möjliggör samarbetet mellan medlemskommuner och andra aktörer i de viktiga frågorna miljö och vatten i Tyresån, vars vatten härrör från en vidsträckt del av Södertörn. Än mer glädjande i sammanhanget är att vi under året har fått anledning att planera för en översyn av stadgarna i syfte att möjliggöra inträde för nya medlemmar. Översynen kommer att genomföras under det kommande året och resulterar förhoppningsvis i att vi därefter kan bli ännu fler i detta viktiga samarbete.

I en orolig omvärld är vatten en oersättlig resurs och behöver tas till vara på rätt sätt och skyddas, både för sin egna skull och för att kunna fortsätta vara till nytta för människor och samhället. Föroreningar, övergödning och invasiva arter känns inte vid kommungränser och ansvarsområden utan påverkar ofta ett stort närområde. Inte sällan finns ursprunget till problemet på en plats medan de negativa effekterna visar sig på en annan. Därför är det viktigt att frågorna inte stannar i våra lokala förvaltningar och nämnder utan hanteras utifrån en helhetssyn.

Med hjälp av det under året antagna Miljöövervakningsprogrammet för 2024-2029 fortsätter vi arbetet med att följa upp, hantera och förbättra vattenkvaliteten i Tyresåns vattensystem tillsammans med medlemskommunerna och övriga aktörer, så att resurser och insatser samordnas och får en större effekt. På detta sätt kan vi förhoppningsvis bidra till att efterlämna en bättre omvärld till framtida generationer.

Nonna Karnova (M)

Ordförande

Innehåll

Uppföljning av verksamheten	1
A. Miljöövervakning och åtgärdssamordning.....	1
Miljöövervakningsprogram 2024-2029	1
Åtgärder genomförda av förbundets medlemskommuner – exempel	1
Basprogrammet för vattenkemi i sjöar	2
Vattenkemi i Tyresåns utlopp.....	2
Bottenfaunaundersökning i vattendrag	2
Elfiske i Tyresåns utlopp	3
Övriga undersökningar	3
Årlig uppföljning av miljön	3
B. Information.....	3
Webb	3
Facebook	4
Instagram.....	4
Vimeo	4
Samverkan -externa träffar, konferenser och presentationer	4
C. Administration.....	4
Årsredovisning.....	4
Verksamhetsplan.....	4
Personal, arbetsgrupp och styrelse	5
Administration av styrelse- och arbetsgruppsmöten, projektgrupper samt förbundsmöte	5
Remisser	6
D. Ekonomi.....	7

Uppföljning av verksamheten

A. Miljöövervakning och åtgärdssamordning

Miljöövervakningsprogram 2024-2029

Efter att förbundets Samverkansprogram för 2024-2029 antogs i slutet av 2023¹ har förbundet det senaste året arbetat med att samla och uppdatera

Miljöövervakningsprogram för 2024-2029. I programmet samlas all övervakning som pågår inom avrinningsområdet, både i förbundets regi och det som genomförs av kommunerna, Stockholm Vatten och Avfall och Länsstyrelsen själva. Syftet med miljöövervakningen är dels att beskriva och följa vattnets tillstånd och långsiktiga förändringar i vattenmiljön, s.k. kontrollerande miljöövervakning, men även att följa upp effekten av genomförda åtgärder och ge underlag för statusklassificering, s.k. operativ miljöövervakning.

Miljöövervakningen är ett viktigt stöd för att följa upp förbundets tio miljömål och vattenförvaltningens krav på god vattenstatus. Programmet antogs av styrelsen i nov 2024 och slutversion av programmet publiceras på vår hemsida inom kort.

Åtgärder genomförda av förbundets medlemskommuner – exempel

Huddinge kommun har utfört vattenvårdsåtgärder i Ebbadalsdiket som syftar till att minska fosforbelastningen i Ornlången samt höga den biologiska mångfalden i dalgången. Tre sedimentationsdammar och ett flertal småvatten har skapats genom pluggning av smådiken. En grund vårmare har skapats genom dämmen i huvudfåran. Åtgärden har utförts som en del av LÅP Ornlången. Den sammanlagda våtmarksarealen uppgår till ca 4 hektar.

¹ <https://tyresan.se/wp-content/uploads/2024/01/Samverkansprogram-for-Tyresan-2024-2029.pdf>

Basprogrammet för vattenkemi i sjöar

I basprogrammet genomförs synoptisk (samtidig) provtagning i ytvatten i augusti månad med hjälp av helikopter, sjöflyg eller båt där flygtillstånd ej medges. De allra flesta sjöar i Tyresån provtas i basprogrammet, även mindre sjöar som inte omfattas av bindande miljö kvalitetsnormer. Syftet med provtagningen är att se långsiktiga förändringar av vattenkvalitet, bland annat näringshalt och siktdjup. Länsstyrelsen upphandlar uppdraget åt flera beställare, varpå Tyresån gör avrop på uppdraget. Resultaten från provtagningen sammanställs i förbundets årliga miljöuppföljning. År 2024 gjordes en översyn av sjöarna och provtagningsplatserna som ingår i programmet för att inte överlappa med provtagning som SVOA samtidigt utför i samma sjöar. 2024 provtogs 24 sjöar i Tyresåns avrinningsområde. Prov från botten togs i fler sjöar i år, för att undersöka om det finns ett läckage av fosfor från botten (internbelastning). Provtagningen gick som planerat. Resultat från den synoptiska provtagningen återfinns på förbundets [Miljödataportal](#)² och ingår i Miljöuppföljningen för 2024.

Vattenkemi i Tyresåns utlopp

Länsstyrelsen utför provtagning av vattenkemi i Tyresåns utlopp en gång per månad sedan 1998. Detta är den mest gedigna provtagningsserien i avrinningsområdet. Sedan 2020 har den befintliga provtagningsstationen i Uddbyviken kompletterats med en station i Follbrinkströmmens övre lopp vid Fatbursdammen och mätningarna har skett parallellt under två år. Sen 2022 pågår mätningarna endast i Follbrinksströmmen. Kiselalger undersöks enligt avtal en gång årligen under augusti månad. Kiselalger har olika preferens och tolerans för olika miljöförhållanden, exempelvis halter av näringsämnen, surhet och lättnedbrytbara organiska föreningar. Detta gör att kiselalger är lämpliga indikatorer på vattenkvalitet och används såväl inom EU som i stora delar av världen. Resultaten från kiselalgsundersökningen är klara 2025.

Bottenfaunaundersökning i vattendrag

Under två dagar i oktober genomförde Sweco (fd Medins Havs- och vattmiljökonserter) en undersökning av bottenfauna i Tyresåns vattendrag. Undersökningen är en upprepning från 2018 som utfördes av samma konsult. 14 stycken lokaler, varav 5 nya, provtogs för att bedöma ekologisk status, påverkan från föroreningar och flödesreglering samt naturvärden. Resultaten presenteras i Miljöuppföljningen.

Fnyskbäcken (tv) och den ovanliga nattsländelarven *Leptocerus tineiformis* som påträffades i Follbrinkströmmen(th)

² <https://tyresan.se/miljodataportal/?category=vattenkemi>

Elfiske i Tyresåns utlopp

I två lokaler i Tyresåns utlopp (Follbrinkströmmen och Nyfors) har en undersökning av fiskbeståndet gjorts med elfiske. Undersökningen utfördes för flertalet vattendrag 2023, och upprepas varje år kommande 6 åren för att bland annat följa upp effekten av reglering och planerad dammutrivning i Nyfors.

Övriga undersökningar

Sjöarna Trehörningen-Sjödalen och Ormlången i Huddinge kommun har under 2019-2020 åtgärdats för internbelastning av fosfor genom fällning av fosfor i sediment. Huddinge kommun har under 2024 gjort en uppföljning av denna åtgärd, där förbundet har utfört provfiske och undersökning av vattenväxter, för att se åtgärderna har haft tillräcklig effekt på den ekologiska statusen och vattenkvaliteten i sjöarna. Resultaten av utvärderingen redovisas i en separat rapport.

I samarbete med Länsstyrelsen och LIFE IP Rich Waters har flertalet vattendrag och sjöar provtagits och analyserats för olika typer av miljögifter, bland annat PFAS, PCB och ftalater. Utgångspunkten var den kartläggning och påverkansanalys som länsstyrelsen gör var sjätte år inom vattenförvaltningsarbetet, för att reda ut orsaker till varför god vattenstatus inte uppnås i vattenförekomster. Resultaten redovisas av länsstyrelsen i kommande statusklassning av våra vattenförekomster.

I samverkan med Tyresö fiskevårdsförening har abborrar och kräftor från Albysjön analyserats för PFAS. Fiskevårdsföreningen fiskade upp ett antal större abborrar och kräftor i höstas, förberedde prover och skickade in för laboratorium för analys som förbundet bekostade. Resultaten presenteras av fiskevårdsföreningen på deras hemsida.

Årlig uppföljning av miljön

Förbundets 10 miljömål och indikatorer följdes upp med hjälp av miljöövervakningsdata och rapportering av utförda åtgärder från kommunerna. Projektledaren och arbetsgruppen gjorde också en översyn på indikationerna och hur ofta de bör följas upp för att effektivisera uppföljningen.

B. Information

Webb

Webbsidan är fortsatt förbundets viktigaste plattform för att informera och nå ut till allmänheten. 2024 besöktes webbsidan ca 3000 gånger. Webbsidan användes under 2024 för att:

- Tillhandahålla en prenumerationsfunktion där de anslutna kan välja vilken typ av nytillkommet innehåll de vill ta emot och få aviseringar via mejl.
- Tillgängliggöra innehåll via en användarvänlig miljödataportal.
- Styrelse och arbetsgrupp kan nå internt underlag via eget inlogg.
- Visualisera avrinningsområdet med hjälp av en interaktiv karta där besökaren kan klicka fram ett antal olika lager med betydelse för vattenvård.
- Översiktligt arkivera handlingar med koppling till verksamheten.
- Skriva nyhetsinlägg om det pågående arbetet.
- Tillhandahålla information om Tyresåns vatten.

Facebook

Facebook är ett enkelt sätt för förbundet kommunicera pågående åtgärder, sprida nyheter från hemsidan med anknytning till avrinningsområdet samt lägga ut bilder som bjuder in till besök i Tyresån. Tyresåns facebookside (www.facebook.com/tyresansvvf) hade i slutet av 2024 462 följare (jämfört med 449 i slutet av 2023), vilket visar intresset för förbundets arbete och att vi når ut till allt fler människor via sociala medier.

Instagram

I januari 2019 startades förbundets Instagramkonto (www.instagram.com/tyresans.vattenvardsforbund/) som kompletterar förbundets Facebook-aktivitet. Instagram bjuder in till mer spontana uppdateringar när förbundet är ute i fält och arbetar. I slutet av 2024 hade förbundet 199 följare på Instagram.

Vimeo

Inga nya videofilmer har laddats upp på förbundets Vimeoportal under året. (www.vimeo.com/tyresansvvf).

Samverkan -externa träffar, konferenser och presentationer

Under året har förbundet deltagit i ett antal externa träffar och konferenser:

- Inspirationsdagar för arbete med miljögifter (digitalt) - LIFE IP Rich Waters
- Samverkansträff med Länsstyrelsen angående arbete med invasiva arter
- Presentation om förbundets arbete i Hållbarhetsutskottet, Tyresö kommun.
- Presentation om förbundets arbete på Naturskyddsföreningen Huddinges årsmöte.
- Miljöövervakning av ytvatten i Stockholm – samverkan för miljöövervakning inom länet med Länsstyrelsen
- Webinarium: Vad händer i ån när vi inte är där? – Sensorer visar dynamiken mellan provtagningarna. SLU och LIFE IP Rich Waters
- Webinarium: Multifunktionella vattenparker. LIFE IP Rich Waters

C. Administration

Årsredovisning

Årsredovisningen för 2023 godkändes av förbundsstämman i april 2024.

Verksamhetsplan

Verksamhetsplan och budget för år 2025-2027 godkändes av förbundsstämman i april 2024.

Personal, arbetsgrupp och styrelse

Förbundets ordinarie projektledare Jovana Jönsson har en större del av året varit sjukskriven, och det har inte funnits någon ersättare. En del av förbundets arbete har därav satts på paus för att återupptas nästa år.

Arbetsgrupp och styrelse var sammansatt som följande:

Arbetsgruppen 2024	
Kommun	Tjänsteman
Haninge	Saknas
Huddinge	Kristin Lundvall, Ekolog Kajsa Öberg, Miljöstrateg
Stockholm stad	Hillevi Virgin, Projektledare
Stockholm Vatten och Avfall	Fred Erlandsson, Limnolog
Tyresö	Anna Engström, Kommunekolog Hanna Portin, Vattenstrateg
Botkyrka	Dan Arvidsson, Miljöutredare

Styrelsen 2024		
Kommun	Ordinarie ledamot	Ersättare
Haninge	Nonna Karnova (M)	Göran Svensson (S)
Huddinge	Anders Lönroth (Mp)	Diana Molinsky (M) fram till sept 2024 Björn Karlsson (M) från okt 2024
Stockholm Vatten och Avfall	Maria Antonsson (Mp) fram till mars 2024 Gabrielle Gjerstwald (Mp) från april 2024	Tobias Berg (L)
Tyresö	Mats Lindblom (L)	Fredrik Bergquist (M)
Botkyrka	Inger Grönberg (Mp)	Lennart Lauberg (M)

Administration av styrelse- och arbetsgruppsmöten, projektgrupper samt förbundsmöte

Under 2024 har arbetsgruppen sammanträtt tre gånger. Därutöver har fler distansmöten med medlemskommunerna skett i enskilda frågor samt i enskilda LÅP-grupper. Styrelsen har sammanträtt vid fyra tillfällen varav ett digitalt möte. De fysiska mötena har roterat ute hos de olika medlemskommunerna. Styrelseprotokollen finns att ta del av på förbundets hemsida³

Förbundsmötet hölls 2024-04-18 på Stockholm Vatten och Avfalls huvudkonto, under ledning av Gunnar Söderholm. Fred Erlandsson från SVOA presenterade förbundets miljöuppföljning istället för projektledaren och presentation för en del av 2023 års miljöövervakning, två olika fiskundersökningar, hölls av Naturvatten AB och Naturhistoriska riksmuseet.

³ <https://tyresan.se/arkiv/>

Tyresö kommun var värd för årets sommarmöte som hölls vid Tyresö Bygdegård den 14 juni. I vanlig ordning hölls ett ordinarie styrelsemöte tillsammans med arbetsgruppen. Under mötet hölls presentation av Hanna Portin (vattenstrateg) och Anna Engström (kommunekolog) om kommunens arbete. Därefter följde flera fältbesök; Follbrinkströmmen, som är Tyresåns mynning ut till Kalvfjärden, Fatbursdammen och Holländaredammen, Kolardammarna som är en reningsanläggning för dagvatten, Fnyskbäcken samt Nyfors.

Styrelsen och arbetsgruppen vid Kolardammarna.

Remisser

Under 2024 har Tyresåns vattenvårdsförbund svarat på två remisser:

- Detaljplan för Ältabergs verksamhetsområde, del av fastigheten Älta 10:1 m.fl i Älta, Nacka kommun.
- Avgränsningssamråd vattenverksamhet 11 kap. miljöbalken för del av Storängen och Lännavikens grönområde, Huddinge kommun.

D. Ekonomi

Tyresåns bokföring och bokslut hanteras av auktoriserad revisor Talenom Consulting AB). För verksamhetsåret 2024 granskar revisor Christian Ottosson (Huddinge kommun) förbundets verksamhet och räkenskaper.

Se bilaga 1 Ekonomi för resultat- och balansrapport samt revisorsberättelse.

Verksamhetsberättelsen godkänns. Beslut om eget kapital tas vid 2025 års förbundsstämma.

Styrelsen för Tyresåns Vattenvårdsförbund

Nonna Karnova, (M), Ordförande
Haninge kommun

Anders Lönroth (Mp), vice ordförande
Huddinge kommun

Gabrielle Gjerswold (Mp)
Stockholm Vatten och Avfall

Mats Lindblom (L)
Tyresö kommun

Inger Grönberg (Mp)
Botkyrka kommun